PODRŠKA HDZ-a Premijer Orešković oduševljen je znanjem i analitičnošću novog ministra kulture, ali mu je važno i to što Hasanbegović ima bezrezervnu Karamarkovu potporu

EKSKLUZIVNO ZLATKO HASANBEGOVIĆ

ŽIVOTNA PRIČA I PRVI POTEZI GLAVNOG KARAMARKOVA MINISTRA

"Ma ne pada mu na pamet da smijeni Frljića niti da desničarima dijeli novac..."

PIŠE **TOMISLAV MAMIĆ** | SNIMKE **MARKO TODOROV/EPH**

Dobro, čitajte dalje – rekao je.

- Croll 170 tisuća kuna, Slobodni filozofski 70 tisuća kuna, Kulturpunkt 250 tisuća kuna, Mladi antifašisti 170 tisuća kuna, Mreža antifašistkinja Zagreb 70 tisuća kuna, Halter 250 tisuća kuna, Cenzura 70 tisuća kuna, Muf 70 tisuća kuna, K zona 170 tisuća kuna...

- To su isplate od kada? – prekinuo je nabrajanje.

- Do 24. studenoga prošle godine – rekli su mu.

- Dobro. Taj novac više neće vidjeti – rekao je mirno.

Okupljenima se zahvalio na pažnji, ispratio ih iz ureda te u pratnji policije otišao kući.

Zlatko Hasanbegović upravo je završio svoj prvi radni dan na mjestu ministra kulture. Iako se još nije ni rukovao sa 170 službenika koji rade u Runjaninovoj 2, dio javnost već traži njegovu ostavku, a do utorka bilo je pokrenuto više peticija, među kojima su i one PEN-a i Hrvatskog društva pisaca, u kojem potpisnici izražavaju nezadovoljstvo novim ministrom.

Među 179 nezadovoljnih potpisnika i bivša je ministrica Andrea Zlatar Violić.

- Jedini mogući razlog imenovanja Zlatka Hasanbegovića ministrom kulture jest želja vladajućih da se u svom mandatu posveti ideološkom zaoštravanju i čistkama, budući da nema nama poznatog iskustva u upravljanju kulturnim institucijama niti je pokazao teorijsku i praktičnu upoznatost s funkcioniranjem autonomije tog područja – poručili su.

Prije sjednice Sabora na kojoj je dobio povjerenje, protiv Hasanbegovića su prosvjedovali aktivisti Platforme 112 koja okuplja 20-ak nevladinih udruga. Na zgradu Ministarstva aktivisti su zalijepili i novu ploču.

"Nezavisna Država Hrvatska – Ministarstvo nastave/narodne prosvjete" stajalo je na ploči sa istaknutim ustaškim grbom.

PISMO PREMIJERU Razlog? Hasanbegovićeve ranije izjave poput: "Antifašizam nije temelj ove države, već floskula koja nema utemeljenje u ustavnom tekstu" ili "... prema salonskim apologetima, bez obzira je li riječ o konjunkturnim povjesničarima ili 'subverzivnim' aktivistima na jaslama državnog proračuna i multinacionalnih korporacija, osjećam samo prezir". Ili sama činjenica da je bio vođa mladeži Hrvatske čiste stranke prava.

Aktivisti Platforme 112 stoga su zaključili.

- Njegovo javno djelovanje i kao predsjednika Nadzornog odbora Počasnog bleiburškog voda, i člana Hrvatskog oslobodilačkog pokreta čiji je utemeljitelj poglavnik Ante Pavelić, i kao povjesničara čije izjave i tekstovi imaju malo veze s istinom a puno s ostrašćenim revizionizmom, moraju biti nedvosmislenom zaprekom za imenovanje na čelnu poziciju Ministarstva kulture – naveli su u pismu koje su poslali premijeru Tihomiru Oreškoviću, koji je uz Miju Crnoju (koji teško da će preživjeti svoj prvi tjedan na funkciji ministra branitelja zbog afera o prebivalištu) dobio ministra oko kojega će se u budućnosti najviše lomiti koplja.

HASANBEGOVIĆ JE PO STAVU O KOMUNIZMU I LUSTRACIJI NA TRAGU ANTIKOMUNIZMA ŠEFA HDZ-a. "ONI KOJI MISLE DA JE OVO OBIČNA SMJENA VLASTI, VARAJU SE. HASANBEGOVIĆ JE ČOVJEK KOJI IMA MISIJU"

Zlatka Hasanbegovića, znanstvenika sa Instituta Ivo Pilar i istaknutog člana Islamske zajednice u Zagrebu, na mjesto ministra kulture praktički je instalirao predsjednik HDZ-a Tomislav Karamarko.

Iako se činilo da ima drugog kandidata.

Dinko Čutura njegov je dugogodišnji prijatelj iz studentskih dana, jedan od osnivača HDZ-a, saborski zastupnik, sudionik Domovinskog rata s činom pukovnika. Bio je ravnatelj Vojnog muzeja. Ipak imao je jednu manu. Navodno nije čvrsto vjerovao u ideju nove nacionalne kulturne paradigme koja će se dogoditi kad HDZ dođe na vlast. I zato je prošao Hasanbegović, za kojeg mi bliski Karamarkovi suradnici tvrde da je po stavu o komunizmu i lustraciji na tragu antikomunističkog manifesta za koji se zalaže predsjednik HDZ-a.

- Oni koje misle da je ovo obična smjena vlasti, varaju se. Hasanbegović je čovjek koji ima misiju. Pseudoljevica je funkcionirala na način da prozivaju desnicu zbog, primjerice, Thompsona, a oni su se predstavljali kao urbani. Stvorena je dogma da se vlast može mijenjati iz ruku ljevice u desnicu i obrnuto, ali da u svemu tome područje kulture pripada ljevici. A to je nonsens. I to će Zlatko mijenjat. Budite uvjereni – kaže mi jedan sugovornik iz HDZ-a.

Objašnjavaju kako je trenutačno na kulturnoj sceni "stvorena hobotnica koja je na sisi ministarstva kulture" te kako će Hasanbegović to promijeniti ne zato što je dobio neku uputu, već zato što vjeruje da je to besmisleno.

- No varate se ako mislite da će sad desni biti na sisi. Odbit će ih bez pardona. On je tip koji želi red. Jer, pazite, došlo je do paradoksa. Došlo je do konflikta između institucionalne kulture i alternativne.

Ona je legitimna, ona je lijevičarska i aktivistička, i to je dobro. Sad ispada da ona koja je institucionalna treba ići na tržište, a ovi drugi bi trebali biti na sisi. Znači alternativnoj bi trebalo davati proračunski novac, a HNK u Zagrebu bi trebalo oblijepiti reklamama. Ma nemoj - kaže mi ovaj HDZ-ovac.

UČLANJENJE U HDZ Pitam ga kako je uopće došlo do Hasanbegovićeva uspona.

Kaže mi kako su kontakti s njim obnovljeni lani nakon komemoracije na Bleiburgu. Već u lipnju pozvan je u Gradski HDZ da se učlani, što je on i učinio.

Bio je na listi za Sabor u 6. izbornoj jedinici, gdje je bio na 9. mjestu. Osvojio je 879 preferencijalnih glasova, čime je zauzeo pretposljednje mjesto na toj listi Domoljubne koalicije. Nakon toga počele su nominacije za ministre.

- U postupku tih nominacija vodili smo razgovore. On sebe nije vidio na toj funkciji, nego u tom resoru. Predlagao je jednu drugu osobu, no ta osoba nije bila član stranke, pa je odlučeno da Hasanbegović bude još jedan kandidat zajedno s Čuturom. I to prije svega jer je on upozoravao na stratešku važnost kulture. I to je tvrdi HDZ prihvatio. Hasanbegović je otišao kod Oreškovića na razgovore. To je trajalo sat vremena i kako sam ja kasnije čuo, premijera je oduševio. Prije svega znanjem i analitikom. Ali i time, mora se priznati, što je imao bezrezervnu podršku Karamarka – kaže mi moj sugovornik.

Karamarko i Hasanbegović upoznali su se prije desetak godina, na jednom sastanku na kojemu se raspravljalo o organizaciji komemoracije bleiburškim žrtvama.

Hasanbegović je dopredsjednik Počasnog bleiburškog voda koji se na Bleiburgu pojavljivao kao izaslanik Islamske zajednice, a Karamarko je podupirao tu manifestaciju.

- Njih dvojica kliknuli su na prvu. Oni su povjesničari i obojicu su zanimale teme istraživanje žrtava komunističkog režima. I obojica su na istoj liniji – a to je antitotalitarizam – dakle samim time i antikomunizam – govori mi jedan bliski Karamarkov suradnik.

"ON JE ZAGOVORNIK TRADICIONALNE KULTURE, ALI JE I SVJESTAN DA SU TE TRADICIONALNE INSTITUCIJE ZAROBILI NEPOTIZAM I KARIJERISTI. ZATO ĆE IĆI NA TO DA IH PROVJETRI KAKO BI SE STAVILE U FUNKCIJU"

Prema nekim tvrdnjama Karamarko i Hasanbegović znaju se i preko Islamske zajednice. Naime, Zlatko Hasanbegović, autor knjige "Muslimani u Zagrebu 1878 – 1945, Doba utemeljenja" epohalne knjige o muslimanskoj zajednici u glavnom gradu, rođen je u Zagrebu 1973. godine u poznatoj muslimanskoj obitelji.

Završio je osnovnu školu u Zaprudu, zatim Centar usmjerenog obrazovanja za upravu i pravosuđe, današnju Prvu gimnaziju. Nakon toga upisuje Filozofski fakultet, na kojem će doktorirati kod dr. Ive Goldsteina.

Kao srednjoškolac počinje odlaziti na Dinamove utakmice, i to kao član ekipe Bad Blue Boysa koja se naziva New Blue Generation. Zajedno s njim u toj ekipi bio je redatelj Tomislav Mršić, autor prepoznatljivog BBB Buldoga i glumac Hrvoje Kečkeš.

MALI HASO - Kako ne bih znao Hasanbegovića? On je bio godinu dana stariji i brinuo se o transparentima. Zvali su ga Mali Haso. Od njega sam dobio prvi spitku, zelenu izvana i narančastu iznutra. Ja sam njemu dao plavi šal BBB – prisjetio se Kečkeš.

Njegov staž na tribinama traje četiri godine, do 1991. Za to vrijeme odlazi na brojna gostovanja po cijeloj Jugoslaviji.

- Njega nogomet kao neka igra nije pretjerano zanimao. Njega je više zanimala estetika te subkulture jer je u to vrijeme imala i važnu nacionalnu ulogu. On je bio na tekmi u Banjoj Luci kad je prvi put u Jugi policija rastjerala navijače s tribine. To je naredio ondašnji sudac Mateo Beusan. Haso je čuvao naša tri transparenta i mislim da je jedini ostao na tribini. Kad su nas tjerali, ostali gledatelji su vikali Ju--go-slavija, Jugo-slavija! - kaže mi jedan drugi pripadnik stare garde Zločestih plavih dečki.

Praktični je vjernik, petkom odlazi na molitvu u džamiju, a četvrtkom vodi tribinu "Dr. Sulejman Mašović" gdje se raspravlja o društvenim aktualnostima ili predstavlja knjige.

U Medžlisu Islamske zajednice upoznaje i Osmana Muftića, jednog od najistaknutijih članova te zajednice, sveučilišnog profesora, prvog hrvatskog ministra znanosti i veleposlanika u Iranu. Muftić je otac prve Karamarkove žene Enise, od koje se razveo prije pet godina.

- Pa tko od članova islamske zajednice nije znao danas pokojnog Osmana Muftića, koji je bio veliki autoritet? No Karamarko i Hasanbegović nisu se upoznali po toj liniji – uvjerava me jedan Hasanbegovićev poznanik.

Otklonio je i sumnje da je poznanstvu Karamarka i Hasanbegovića kumovao bivši predsjednik Stjepan Mesić.

Naime, ondašnji Mesićev savjetnik za znanost i zaštitu okoliša bio je sveučilišni profesor i bivši veleposlanik u Iranu Esad Prohić, koji je Hasanbegovićev bratić. Mesićev tadašnji savjetnik za nacionalnu sigurnost bio je Tomislav Karamarko.

- Ma kakvi. Zna se kakvi su stavovi Hasanbegovića prema komunizmu i nema šanse da su se predsjednik HDZ-a i on upoznali po toj liniji. To su gluposti – kaže mi jedan član Islamske zajednice i u šali navodi kako će Hasanbegović najlakši posao imati prilikom ispunjavanja imovinske kartice.

UNUK VELETRGOVCA Naime, Hasanbegović živi sa ženom i dvoje djece u Frankopanskoj 20, a na istoj adresi ima i poslovni prostor. Njegova obitelj ima još nekoliko stanova na istoj adresi, ali i nekretnine u Ilici. Imaju i zemljište na Srebrnjaku.

- To je sve njegovoj obitelji ostavio djed, Sabrija, koji je bio jedan od najimućnijih bosanskih veletrgovaca između dva svjetska rata.

Sabrija Prohić rođen je 1900. u Gračanici gdje je nastavio s očevim poslom koji je bio trgovac. Bavio se izvozom drva naročito željezničkih pragova i izvozio ih u Zagreb, Beograd, Skoplje, Suboticu, ali i u Italiju. Prvi je u Gračanici imao automobil Ford, svom mjestu nabavio je prvi kinoprojektor za nijemi film, a šireći poslove, poslije 1932. godine, kupio je poslovnu zgradu u centru Beograda, više poslovnih i stambenih zgrada u Zagrebu, dvije zgrade u Ilici, jednu u Frankopanskoj, kao i ljetnikovac s imanjem na Srebrnjaku, a i građevinsko zemljište na Pantovčaku. U Zagreb dolazi nakon raspada Kraljevine Jugoslavije, a u potpunosti se seli iz Gračanice 1942. godine, i to zbog velikog pritiska ustaša. U Zagrebu se pomalo distancira od sudjelovanja u zagrebačkom muslimanskom društvenom životu s obzirom na to da su u ustanovama dominirali starosjedioci koji su se godinama ranije doselili u hrvatsku metropolu. Novčano pomaže rad dječjeg doma Narodne uzdanice, a 1943. udomljuje dvogodišnju židovsku djevojčicu iz Gračanice čiji su roditelji odvedeni u logor. Njegova sina Fikreta uhitile su ustaše jer je noćna patrola čula buku na posjedu Prohićevih na Srebrnjaku. Tamo je Fikret primao ilegalce. U Lepoglavi je bio do travnja 1945.

Sabrija je s obitelji nakon pada NDH ostao živjeti u kući u Ilici, a ostalu imovinu oduzela mu je država. Ozna ga je zajedno sa ženom više puta zatvarala. U svibnju 1946. godine Sabrija odlučuje u tajnosti napustiti Zagreb i krenuti prema Italiji, no uhvaćen je i bez suđenja likvidiran.

Iako se znalo da je likvidiran, u Tuzli se Prohiću sudilo 1947. u odsutnosti, a prema

NJEGOV DJED SABRIJA PROHIĆ BIO JE IMUĆNI VELETRGOVAC KOJI SE 1942. PRESELIO U ZAGREB. POSJEDOVAO JE VIŠE ZGRADA U ZAGREBU, DVIJE U ILICI, LJETNIKOVAC NA SREBRNJAKU, ZEMLJIŠTE NA PANTOVČAKU...

zavičajnom povijesnom časopisu Gračanički glasnik, na inicijativu obitelji Prohić, na posebnom sudskom postupku službeno je proglašen mrtvim 2003. godine.

Osim Zlatka Hasanbegovića i i Esada Prohića, Sabrijin unuk je i Ozren Prohić, kazališni redatelj i partner Ane Lederer, bivše intendantice zagrebačkog HNK, te Nedim Prohić, kazališni glumac.

USKI KRUG Kako danas živi u Frankopanskoj ulici, njegovi prijatelji kažu da će na posao vjerojatno ići pješke ili tramvajem.

- On je zagrebački dečko koji, moglo bi se reći, dolazi iz imućnije muslimanske obitelji i po svemu on bi trebao biti netko koga zanima materijalno. No Zlatko nije taj. Njega materijalno uopće ne zanima. Nije umrežen s ljudima, nikad se nije laktario niti ulizivao, i nikome ne duguje. Osobno mislim da je to jedan od razloga zašto je postao ministar – kaže nam jedna njegova prijateljica. Dodaje kako ima uzak krug ljudi s kojim se druži, nedjelje voli provoditi na Britancu na sajmu antikviteta gdje uživa uz kavu i novine.

- On nije strastveni pušač. Priznao mi je da godinu dana nije pušio, ali da je morao zapaliti u izbornoj noći kad su se objavljivali rezultati. Mislim da je njegova supruga najviše ljuta zbog toga – kaže mi jedan njegov poznanik.

Ljeti odlazi na Krk.

- Punat je njegovo mjesto. Čini mi se da je imao neku barku. Ne znam ima li je još. Tamo je znao provoditi dva mjeseca, koliko je imao slobodno kao znanstvenik na Institutu Ivo Pilar. Sad će kao ministar imati plaću višu oko pet tisuća kuna. Ali mnogo manje vremena – kaže mi.

Dodaje kako je obiteljski čovjek i da ga ne čudi što se na poziv Željke Markić odazvao da sudjeluje u organizaciji referenduma U ime obitelji.

- Markićki je trebala jaka osoba koja nije katolik. A Hasanbegović je to bio. Iako musliman, on se uvijek izjašnjavao Hrvatom, a Željki Markić bili su jasni njegovi pogledi na totalitarne režime – kaže

ESAD PROHIĆ, NEKADAŠNJI MESIĆEV SAVJETNIK, BRATIĆ JE ZLATKA HASANBEGOVIĆA, KAO I KAZALIŠNI REDATELJ OZREN PROHIĆ, PARTNER ANE LEDERER, BIVŠE INTENDANTICE HNK, TE GLUMAC NEDIM PROHIĆ

mi moj sugovornik.

U IME OBITELJI Željka Markić kaže pak kako se Hasanbegović sam odazvao, prvenstveno kao roditelj dok se raspravljalo o uvođenju zdravstvenog odgoja u školama.

- Dijeli vrijednosti za koje se zalagala udruga U ime obitelji, a to da je obitelj zajednica žene i muškarca. Iznimno je obrazovan i čini se kao osoba s kojom svatko može surađivati. Na njega se digla velika galama i ja se bojim da se tu radi jednim djelom i o islamofobiji. Posebno zabrinjava što to dolazi iz krugova koji govore da su promoviraju toleranciju – kaže Markić.

Jedan drugi njegov prijatelj otkriva mi kako je Hasanbegović, na svoj pomalo čudan način, veliki zaljubljenik u knjige.

- Ima ih u kući, ma siguran sam, nekoliko tisuća. To nisu neki kurioziteti, ali je zbirka vrijedna. Ako na što troši novac, onda su to knjige. I novine. Primjerice on čita sve domaće tiskovine, bosanske i srpske. Sve ga interesira – kaže mi njegov prijatelj i dodaje kako se na Pilaru najviše druži s Brunom Esih, izaslanicom predsjednice RH na prošlogodišnjoj komemoraciji u Bleiburgu, a potom u šumi Lug kod Bjelovara i Jazovki, te predsjednicom udruge Križni put, koja se bavi istraživanjima stradanja Hrvata tijekom II. svjetskog rata i poraća i u idućim desetljećima. U jednom od intervju istaknula je kako njena udruga priprema svojevrsni zakon u lustraciji koja će se baviti suočavanjem s prošlosti. Isto tako, bliska mu je i ugledna znanstvenica Sanja Poljanec Borić.

Hasanbegović je kao mladić bio član Hrvatske stranke prava, a prema objavi na internetskim stranicama HČSP-a, i predsjednik mladeži.

- On je tamo otišao iz uvjerenja prema starčevićanskom pravaštvu. Kad je vidio da je to praktički neozbiljna sekta koja bi se igrala politike, odustao je od njih – kaže mi jedan bivši član te stranke.

Hasanbegović ima i dobre odnose sa zagrebačkim gradonačelnikom Milanom Bandićem, koji je značajno zastupljen u Islamskoj zajednici preko svojih pomoćnika. Iako ga je vrbovao u svoju stranku, Hasanbegović je to odbio.

- Čini mi se da je Bandiću u jednom razgovoru zamjerio što ne želi mijenjati ime Trga maršala Tita. Oni imaju dobar odnos, ali Bandić je osoba koja može sa svima. Zlatko nije taj tip – kažu mi.

Prema sugovornicima iz HDZ-a, njegov prvi potez bit će ekipiranje Ministarstva.

Ima već neke ideje, a njegovi poznanici uvjereni su kako će biti mjesta samo za tehnokrate koji su iznimni stručnjaci u svojim područjima i iza kojih ne stoji stranka ili netko iz bivše garniture ovog resora.

- On je tražio odriješene ruke i dobio je. Nikakve hadazejare tu se neće moći gurati – kažu mi moji sugovornici.

Tko će biti Hasanbegovićevi ljudi u Ministarstvu, bit će poznato tek kad se odluči hoće li doći do preustroja ministarstava odnosno hoće li se ukinuti pomoćnici i zamjenice i ponovno uvesti državni tajnici. Prvo, analiza postojećeg stanja i dijalog sa svim zainteresiranim akterima, posebice onima koje vode ključne nacionalne kulturne institucije.

- Svi se nadaju da će smijeniti Frljića ili da će urgirati da ga smijene. Poznavajući Hasanbegovića, nema šanse da on to napravi. Neće ići u takve pothvate.

BUDŽET Od kapitalnih projekta svakako će se pozabaviti pitanjem Povijesnog muzeja u koncepciji javno-privatnog partnerstva s Adrisom, ali i novom zgradom Državnog arhiva. Isto tako, tu je i pitanje nove zgrade Državnog arhiva.

- Poznavajući njega, prvo će sve analizirati. Zlatko je jako studiozan. Razgovarat će sa svima, i ako primjerice većina bude za izmjene zakona koji se tiču kulture, ići će se u izmjene ili donošenje novih zakona. On je takav. On nije kulturni ideolog. Protivnik je eksperimenata i improvizacija. On je zagovornik tradicionalne kulture, ali je i svjestan da su te tradicionalne institucije zarobljene nepotizmom, karijerizmom i klijentelizmom. Zlatko će ići na priču da ih provjetri i da prodišu kako bi se stavile u funkciju. Ali bez ikakvog upliva ministra kulture. Nije zadaća ministra da određuje bilo kakav repertoar bilo kojeg kazališta. I toga je Zlatko svjestan – kaže mi jedan od sugovornika.

U četvrtak će na sjednicu Vlade odnijeti projekcije da se njegovu resoru poveća budžet sa sadašnjih 680 milijuna. Cilj mu je doći na 750 milijuna.

- Ma bitno je povećanje. Time se šalje važna poruka o važnosti kulture – kaže mi jedan HDZ-ovac.